

Kela®

Almoos aassâmtoorjâ

Uánihávt já čielgâsávt | 2024

Yleinen asumistuki | Inarinsaame

Siskáldâs

Toorjâ aassâmkoloid	3
Kii puáhtá finniđ almos aassâmtorjuu?	4
Moid aassâmkoloid tun puávtáh finniđ torjuu?	7
Mon ennuv tun puávtáh finniđ almos aassâmtorjuu?	8
Uuccâm já mäksim	16
Návt Kela palvâl	19

Toorjâ aassâmkoloid

Tun puávtáh finniđ Kelast almos aassâmtorjuu, jis tuu puáduh láá vyeligááh. Almos aassâmtorjuu ulme lii išediđ tuu aassâmkoloidâdguin.

Taan tiedettemčáállus čuávuváin siijđoin muštâluvvo, ete maggaar tiilijn almos aassâmtorjuu puáhtá finniđ.

Tiedettemčáalusist muštâluvvo meiddei, ete mon ennuv aassâmtorjuu puáhtá finniđ.

Tiedettemčáállus loopâst láá tiáduh tast, ete maht almos aassâmtorjâoccoo.

Tiedettemčáállus muštâl ive 2024 tiileest.

Lasetiáduh neetist já puhelimáin

Kela torjuin muštâluvvo anarâškielân čujottâsâst
www.kela.fi/anaraskiela

Almos aassâmtorjust muštâluvvo tárhibeht Kela suomâkielâlijn siijđoin
www.kela.fi/yleinen-asumistuki

Jis tust láá koččâmušah, te tun puávtáh suáittid palválemnumerân
020 692 210

Kii puáhtá finnid almos aassâmtorjuu?

Almoos aassâmtorjuu puáhtá máksid oovtâ ulmui tâi maangâ ulmuu purrâmâšjuávkun.

Purrâmâšjuávkku uáivild siämmáá visteest fastâ ässee ulmuid.

Táválávt purrâmâšjuávkku lii näimipaarâ, ávuspaarâ tâi peerâ.

Meid ohtâ olmooš puáhtá lede purrâmušjuávkku.

Tun puávtáh finnid almos aassâmtorjuu, jis tun aasah

- láiguvisteest
- jieijâd uásusvisteest
- jieijâd peerâtáálust
- aassâmvuoigâdvuotâvisteest
- uásiomâstemvisteest.

Kelast puáhtá finnid meiddei iäláttuvfinnejeijee aassâmtorjuu, uáppee aassâmlase tâi suáldátiše aassâmtorjuu.

Tain torjuin muštâluvvoo toi jieijâs tiedettemčálusijn.

Táválávt tun puávtáh finnid tuše oovtâ aassâmtorjuu häävild.

Moid aassâmkoloid tun puávtáh finnid torjuu?

Tun puávtáh finnid aassâmtorjuu ovdâmerkkân čuávuvâš aassâmkoloid:

- **láiguviste:** láigu sehe čäci- já liegâdemmáávsuh
- **jiejâd uásusviste:** vaastâ, visteloovná riäntuh sehe čäci- já liegâdemkoloh
- **jiejâd peerâtáálu:** kiddoduv tipšomkoloh já visteloovná riäntuh
- **aassâmvuoigâdvuotâviste:** kiävttuvaastâ, visteloovná riäntuh sehe čäci- já liegâdemkolo
- **uásiomâstemviste:** láigu sehe čäci- já liegâdemmáávsuh.

Čäcimáksu já liegâdemkoloh tuhhiittuvvojeh aassâmkoloon, jis tun máávsáh taid sierâ lááigu tâi vastuu lasseen. Čäcimáksun tuhhiittuvvojeh 20 eurod mánuppaajeest ulmuu kuáttá.

Liegâdemkoloon tuhhiittuvvojeh 46 eurod mánuppaajeest, jis purrâmušjuávhust lii ohtâ olmooš. Jis purrâmušjuávkun kuleh eenâb ulmuuh, te liegâdemkoloid lasettuvvojeh 16 eurod jyehi laseulmust.

Jis tun aasah peerâtáálust, te aassâmkoloon tuhhiittuvvojeh tipšomkoloh adai čääsist, liegâdmist já eres peerâtáálu koloin šaddee koloh. Tuhhiittettee tipšomkoloi stuárudâh lii miäruštállum laavâst.

Jis tust lii vistelovná, te aassâmkoloon tuhhiittuvvojeh 73 prosentid adai masa kulmâ niäljádâs loovná riäntuin.

Mon ennuv aassâmtorjuu tun puávtáh finnid?

Aassâmtorjâ puáhtá lede enâmustáá 80 prosentid ađai nelji viđâdâs aassâmkoloin. Te tun máávsáh jieš tuu aassâmkoloin ain ucemustáá 20 prosentid ađai oovtâ viđâdâs.

1.4.2024 räajist aassâmtorjâ puáhtá lede enâmustáá 70 prosentid aassâmkoloin. Tast maņa tun te máávsáh jieš ain ucemustáá 30 prosentid jieijâd aassâmkoloin.

Aassâmtorjuu iä kuittâg määvsi puoh aassâmkoloin, peic tohálih aassâmkoloh láá miäruštállum lavváin.

Laavâst miäruštálloo meid aassâmkoloi enâmusmeeri ađai stuárráamus euromeeri, mon vuáđuld puáhtá finnid aassâmtorjuu.

Jis tuu aassâmkoloh láá stuárráábeh ko enâmusassâmkoloh, te tun puávtáh finnid aassâmtorjuu enâmustáá enâmusassâmkoloi miel.

Enâmusassâmkoloid vaigut visteest ässee rävisulmui já paarnij lohomeeri sehe kieldâ, kost viste lii.

Viste sajadh

Kieldah láá juohhum neelji juávkun aassâm hade miel.

Vuossâmus juávkun kulá tuše Helsig.

Nube juávkun kuleh

- Espoo
- Kauniainen
- Vantaa.

Kuálmád juávkun kuleh

• Hyvinkää	• Lahti	• Riihimäki
• Hämeenlinna	• Lappeenranta	• Ruávinjargâ
• Joensuu	• Lohja	• Seinäjoki
• Jyväskylä	• Mikkeli	• Sipoo
• Järvenpää	• Nokia	• Siuntio
• Kajaani	• Nurmijärvi	• Tampere
• Kerava	• Oulu	• Turku
• Kirkkonummi	• Pori	• Tuusula
• Kouvola	• Porvoo	• Vaasa
• Kuopio	• Raisio	• Vihti.

Niäljád juávkun kuleh puoh eres kieldah, eereb Åland.

Åland kieldah kuleh jieijâs juávkun.

Helsig kulá 1.4.2024 räajist siämmáá juávkun ko Espoo, Kauniainen já Vantaa. Tast maņa juávhuh láá tuš kulmâ.

Ovdâmeerhah

Ovdâmeerhâi euomereh láá vyeimist 1.4.2024 ráájist.

Máijá áásá ohtuu láiguvisteest Helsigist.

Sun máksá lááigu 800 eurod mánuppaajeest.

Ohtuu ässee ulmuu aassâmkolloon puáhtá Helsigist tuhhiittid enâmustáá 563 eurod mánuppaajeest.

Máijá aassâmtorjuu meeri rekinistoo te 563 euro miel.

Tot ij rekinistuu Máijá lááigu ađai 800 euro vuáđu.

Heikkâ áásá ohtuu vyeliláigulâžžân Kiemâst.

Sun máksá lááigu 291 eurod mánuppaajeest.

Ohtuu ässee ulmuu aassâmkolloon Kiemâst puáhtá tuhhiittid enâmustáá 394 eurod mánuppaajeest.

Heeihâ aassâmtorjuu meeri rekinistoo talle

lááigu ađai 291 euro miel,

ko lááigu ij lah stuárráb ko enâmusaassâmkoloh.

Vuáđujiešvástádâs

Ovdil ko lopâlâš aassâmtorjâ lii čielgâs, te aassâmkoloin kepiduvvoo vuáđujiešvástádâs.

Vuáđujiešvástádâs miärán vaigutteh

- rávisulmui já paarnij lohomeeri purrâmušjuávhust
- purrâmušjuávhu bruttopuáđuh mánuppaajeest.

Bruttopuáđuh láá puáđuh, main iä lah kepidum viáruh.

Mađe stuárráb puáđuh láá, te tađe stuárráb lii vuáđujiešvástádâs.

Jis puáđuh láá uáli uccááh, te vuáđujiešvástádâs ij lah ollágin.

Puáđuh

Aassâmtorjuu miärán vaigutteh

- tienâspuáđuh (ovdâmerkkân päkkipuáđuh, main lii kepidum tienâspuáđukepidem)
- omâdâhpuáđuh (ovdâmerkkân láigupuáđuh já vuorkkiimij riäntuh)
- maangah torjuuh (ovdâmerkkân pargomarkkântoorjâ, uáppurutâ, iäláttuvah já puoccampeiviruttâ).

Aassâmtorjuu miärán iä vaaigut

- tiätu torjuuh (ovdâmerkkân áigápuátutoorjâ, pärnilase, uáppuruudâ huolâtteijeealadâs tâi omâhâštipšo toorjâ)
- uáppulovná
- purrâmâškode vyeliahasii päärni puáđuh
- sätipuáđuh (ovdâmerkkân ärbi tâi skenjkkâ).

Tun koolgah almottid puoh tuu puáđuud aassâmtorjâucâmušâst.

Kela finnee tiäđuud tunjin maksum paalhijn meid puáđuregisterist.

Mušte almottid Kelan, jis tuu puáđuh stuáruh tâi kiäppáneh.

Tienâspuátukiápádâs

Tienâspuátukiápádâs uáivild tom, ete jyehi purrâmušjuávhu jeessân oohtânrekinistum tienâspuáđuin kepiduvvojuh 300 eurod mánuppaajeest. Kela ij talle vääldi taam sume huámmášumán, ko tot rekinist aassâmtorjui vaigutteijee puáđui mere.

Puátukiápádâs puáhtá toohâđ pälkkipuáđust, iäláttâstooimâ puáđust já eennâmtuálu puáđust.

Tienâspuátukiápádâs ij innig tohhuu 1.4.2024 ráájist, tastko laahâ muttoo. Tast maŋa puoh puáđuh vaikutteh aassâmtorjui.

Tun finniih Kela nettisiiđoin lase tiáđu tast, ete maht puáđuh vaigutteh aassâmtorjuu miärán.

Maht torjuu meeri rekinistoo?

Aassâmtorjuu meeri rekinistoo návt: Aassâmkoloin kepiduvvoo vistig vuáđujiešvástádâsuási. Aassâmtorjâ lii 80 prosentid páccee summeest.

1.4.2024 ráájist aassâmtorjâ lii 70 prosentid summeest.

Tun puávtáh rekinistid Kela nettisiiđoin, ete mon ennuv tun puávtáh finnid almos aassâmtorjuu www.kela.fi/laskurit

Ovdâmerkkâ

Ovdâmeerhâ euromereh láá vyeimist 1.4.2024 ráájjist.

Joovnâ áásá ohtuu Tuurkust láiguvisteest.
Viste láigu lii 700 eurod mánuppaajeest.
Joovnâ puáttun lii uáppuruttâ,
mii lii 279,38 eurod mánuppaajeest.
Tastko Joovnâ puáđuh láá uceh,
te vuáđu jiešvástádâs ij lah.

Joovnâ aassâmkoloin pyehtih tuhhiittid
enâmustáá 447 eurod mánuppaajeest.
Aassâmtorjuu meeri rekinistoo
enâmusaassâmkoloi miel.
Tot ij rekinistuu Joovnâ lááigu adai 700 euro vuáđuld.

Joovnâ aassâmtorjâ lii 70 prosentid enâmusaassâmkoloin
adai $447 \text{ eurod} \times 0,70 = 312,90 \text{ eurod}$ mánuppaajeest.

Joovnâ máksá asâmist jieš $387,10 \text{ eurod}$ mánuppaajeest
($700 \text{ eurod} - 312,90 \text{ eurod} = 387,10 \text{ eurod}$).

Uuccâm já mäksim

Uusâ almos aassâmtorjuu neetist:

www.kela.fi/neetist

Täärhist ucâmušâst,
ete moh lahtoseh tast kalgeh lede.
Meiddei lahtosijd puáhtá toimâttid neetist.

Tun puávtáh uuccâđ torjuu meid luámáttuvvâin,
mon tun finniih Kela toimâttuvvâin já nettisiiđoin

www.kela.fi/luamattuvah

Kela postâčujottâs lii

Kela

PL 10

00056 KELA

Tun puávtáh tipšod masa puoh Kela-ašijdâđ meiddei puhelin peht.

Aassâmtorjuu puáhtá finniđ maņasčyecen 1 mánuppaje ääigist.
Jis tun halijdah finniđ torjuu ovdâmerkkân uđđäivemáánu rääjist,
te ucâmuš kalga lede Kelast majemustáá kuovâmáánu loopâst.

Ko Kela lii kiedâvuššâm tuu ucâmuš,
te tun finniih pááikân miärádâs.
Miärádâsâst muštâluvvojeh torjuu meeri,
vuáđustâsah já máksupeivi.
Tun finniih miärádâs meid talle,
jis tunjin ij lah miedettum toorjâ.

Kela máksá almos aassâmtorjuu tuu tilin
mánuppaje 1. paŋkkipeeivi.
Jis tun halijdah, Kela puáhtá mäksid aassâmtorjuu
meid njuolgist láiguadeleije.

Kela täärhist aassâmtorjuu ive kooskâi.
Aassâmtorjuu puáhtá tärhistid tade ovdil-uv,
jis tuu eellimtile muttoo.

Almoot, jis tuu tile muttoo

Jis tuu eellim muttoo, te tot puáhtá vaiguttid Kela torjuid.
Muttum puáhtá kuoskâđ ovdâmerkkân asâmân, puáđoid,
porgâmân tâi perrui.

Mušte almottid nubástusâin Kelan.

Tun puávtáh toohâđ tom neetist, puhelimist tâi toimâttuvâst.

Tuu ovdâsvástádâs lii visásmittid jieijâđ peeleeest,
ete Kelast láá rievti tiäđuh.

Talle toorjâ máksoo tunjin olmâ stuárusâžžân.

Jis miärádâsâst lii feilâ

Jis Kela miärádâsâst lii tuu mielâst feilâ,
te tun puávtáh uuccâđ miärádâsân nubástus.

Tun finniih miärádâsreeivâ miel ravvuid tast,
ete maht nubástusoccoo.

Jis tust láá koččâmušah,
te väaldi ohtâvuodâ vistig Kelan.

Neetist tun puávtáh

- uuccâđ torjuid
- vuolgättid lahtosijd
- tärhistid jieijâđ ucâmuš tile
- vuolgättid viestâid
- almottid nubástusâin
- lopättid torjuu.

Kela anarâškielân

Anarâškielâliih nettisiiđoh:
www.kela.fi/anaraskiela

Anarâškielâliih tiedettemčáluseh:

■ **Almos aassâmtoorjâ**

Áigápuátutoorjâ

läláttuvah já eres iäláttuvfinnejeijee torjuuh

Olgoenâmijn Suomân tâi Suomâst olgoenâmáid

Pargottesvuotâ

Puoccâm já vâdulijtorjuuh

Pärniperruuh

Uáppeeh já viärjukenigâsah

Vajodittem

Anarâškielâlijd tiedettemčálusijd
puáhtá printtid neetist:
www.kela.fi/tiedettemcaluseh